

Załącznik do Uchwały Nr 193/3260/2021  
Zarządu Województwa Podlaskiego  
z dnia 18 marca 2021r.

**Program  
upowszechniania znajomości  
przepisów ustawy  
o ochronie zwierząt  
wśród rolników w województwie podlaskim  
na lata 2021 – 2023**



Marzec 2021 r.

## I. CHARAKTERYSTYKA WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO

Województwo podlaskie zajmuje obszar 20 187 km<sup>2</sup>, co stanowi 6,5 % powierzchni Polski (6 miejsce wśród 16 województw). Region rozciąga się wzdłuż malowniczej Niziny Podlaskiej oraz polskiej części Pojezierza Litewskiego, sąsiadując z Pojezierzem Mazurskim, Niziną Północnomazowiecką i Niziną Południowopodlaską. Zachodnie fragmenty w okolicy Łomży wchodzą w skład Niziny Mazowieckiej. Sąsiaduje z 3 województwami: warmińsko-mazurskim, mazowieckim i lubelskim. Od wschodu graniczy z Białorusią a od północy z Litwą. Jest najbardziej wysuniętym na północny-wschód województwem Polski. Położone jest na obszarze Niziny Podlaskiej, Pojezierza Suwalskiego oraz Niziny Mazowieckiej.

Podlaskie wyróżnia się ponadprzeciętnymi walorami przyrodniczymi. Na jego terenie znajdują się unikatowe w skali Europy obiekty przyrodniczo- krajobrazowe takie jak Puszcza Białowieska (z najstarszym w Polsce Białowieskim Parkiem Narodowym, będącym jedynym polskim obiektem o charakterze lasu pierwotnego, wpisanym na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO) oraz najbardziej naturalne w Europie Środkowej Bagna Biebrzańskie (z Biebrzańskim Parkiem Narodowym). Wiele rozległych kompleksów leśnych (w tym Puszcza Białowieska, Puszcza Knyszyńska, Puszcza Augustowska) jako jedyne w Europie zachowały swój pierwotny charakter, charakteryzujący się unikatowym bogactwem występującej tutaj fauny i flory. Znaczący udział – 31,6 % powierzchni województwa stanowią obszary chronione o szczególnych walorach przyrodniczych w tym: parki narodowe – 4,6 %, rezerваты przyrody – 1,2 %, parki krajobrazowe – 4,1 5, obszary chronionego krajobrazu – 21,7 %. Szata roślinna regionu jest niezwykle bogata i urozmaicona, co sprzyja bogactwu świata zwierząt. Spotkać tu można łosie, wilki, rysie, żubry, bobry, bociany białe żyjące w Puszczy Białowieskiej i Knyszyńskiej.

Klimat zalicza się do umiarkowanego przejściowego z zaznaczającymi się wpływami kontynentalnymi. Okres wegetacyjny trwa ok. 190 dni w roku. Średnia roczna temperatura wynosi ok. 7° C, a w północno-wschodniej części województwa 6,5° C. Średni roczny opad waha się w przedziale od 550 mm na południu województwa do 700 mm na jego północy. W ostatnich latach obserwuje się wzrost średnich temperatur i zwiększenie wartości średniej opadów.

Województwo podlaskie jest regionem zdominowanym przez rolnictwo o znaczącym udziale obszarów naturalnych sprzyjających produkcji prozdrowotnej żywności. Region jest słabo uprzemysłowiony, o niedużej populacji ludności i najniższej w skali kraju gęstości zaludnienia. W przemyśle kluczową pozycję zajmuje produkcja i przetwórstwo artykułów spożywczych. Ważne znaczenie na również produkcja maszyn i urządzeń, tkanin oraz drewna i wyrobów z drewna<sup>1</sup>.

Polska będąc członkiem Unii Europejskiej intensyfikuje działania dostosowujące sektor żywnościowy do wymagań jednolitego rynku unijnego. W państwach Unii Europejskiej ogromną wagę przywiązuje się do bezpieczeństwa żywności. Kontrolę jakości przeprowadza się na wszystkich etapach produkcji, począwszy od gospodarstwa rolnego. W praktyce oznacza to, że gospodarstwa rolne muszą spełniać stawiane im wymagania

---

<sup>1</sup> Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Departament Monitoringu Środowiska, Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Białymstoku „*Stan Środowiska w województwie podlaskim raport 2020*”, Białystok 2020

w zakresie higieny produkcji, ochrony środowiska oraz dobrostanu zwierząt podyktowane uregulowaniami prawnymi.

## II. WPROWADZENIE

Opracowanie Programu uzasadnione jest koniecznością upowszechnienia wśród rolników województwa podlaskiego wiedzy na temat aktualnych przepisów dotyczących ochrony zwierząt, obowiązków wynikających z tych przepisów i kształtowania postaw zgodnych z duchem ustawodawstwa krajowego i unijnego.

Podstawowym aktem prawnym jest ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 roku *o ochronie zwierząt*. W przepisach ogólnych wymienionej ustawy (rozdział I Art.1) zawarte jest stwierdzenie kluczowe dla współczesnego prawodawstwa dotyczącego traktowania zwierząt: „Zwierzę, jako istota żyjąca, zdolna do odczuwania cierpienia, nie jest rzeczą. Człowiek jest mu winien poszanowanie, ochronę i opiekę” oraz wynikające z tego stwierdzenia zadania dla organów administracji publicznej na rzecz ochrony zwierząt, które powinny być realizowane we współdziałaniu z odpowiednimi instytucjami oraz organizacjami krajowymi i międzynarodowymi.

Artykuł 3 (j.w.) cytowanej ustawy stanowi, że: „*W celu realizacji przepisów ustawy Inspekcja Weterynaryjna oraz inne właściwe organy administracji rządowej i samorządu terytorialnego współdziałają z samorządem lekarsko-weterynaryjnym oraz z innymi instytucjami i organizacjami społecznymi, których statutowym celem działania jest ochrona zwierząt.*” W Programie zawarto działania, jakie należy podjąć w 2021 r. i latach następnych, za pośrednictwem Podlaskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Szepletowie w aspekcie przestrzegania przepisów ustawy *o ochronie zwierząt*, ze szczególnym uwzględnieniem dobrostanu zwierząt i standardów technologicznych produkcji, gdzie dobrostan zwierząt należy rozumieć, jako równowagę pomiędzy osobnikiem i środowiskiem poprzez brak odczuć negatywnych (strach, ból) i obecność odczuć pozytywnych (komfort, przyjemność). Pojęcie „standardy technologiczne” zawiera zbiór wymagań, łącznie z parametrami technicznymi, rozwiązaniami funkcjonalnymi, wyposażeniem technicznym i technologicznym oraz elementami infrastruktury technicznej spełniającymi potrzeby dobrostanu zwierząt oraz ochrony środowiska.

Bezpośrednio Programu dotyczy rozdział II Ustawy, zawierający w art. 12-14 przepisy o ochronie i warunkach utrzymania zwierząt gospodarskich, rozdział VII zawiera przepisy związane z transportem zwierząt oraz w części rozdział X dotyczący zagadnień związanych z ubojem uśmiercaniem i ograniczaniem populacji zwierząt.

Uwagi i wnioski zawarte w niniejszej publikacji opierają się na Konwencjach, Dyrektywach, Decyzjach, ustawach i rozporządzeniach, obowiązujących w Polsce i Unii Europejskiej.

## III. PODSTAWY PRAWNE PROGRAMU

1. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. *o samorządzie województwa* (Dz. U. z 2020 r., poz. 1668 z późn. zm.).
2. Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. *o ochronie zwierząt* (Dz. U. z 2020 r., poz. 638).
3. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 lutego 2010 r. *w sprawie wymagań i sposobu postępowania przy utrzymaniu gatunków zwierząt gospodarskich, dla których normy ochrony zostały określone w przepisach Unii Europejskiej* (Dz. U. z 2010 r. Nr 56, poz. 344 z późn. zm.).

4. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 czerwca 2010 r. w sprawie minimalnych warunków utrzymywania gatunków zwierząt gospodarskich innych niż te, dla których normy ochrony zostały określone w przepisach Unii Europejskiej (Dz. U. z 2019 r. poz. 1966).
5. Ustawa z dnia 22 października 2004 r. o jednostkach doradztwa rolniczego (Dz. U. z 2020 r., poz. 721).
6. Rozporządzenie Rady (WE) Nr 1782/2003 z dnia 29 września 2003 r. ustanawiające wspólne zasady dla systemów wsparcia bezpośredniego w ramach wspólnej polityki rolnej i ustanawiające określone systemy wsparcia dla rolników.
7. Ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej (t.j. Dz. U. z 2018 r., poz. 1557 z późn. zm).
8. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 września 2011 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej i ewidencji leczenia zwierząt oraz wzorów tej dokumentacji i ewidencji (Dz. U. z 2011 r. Nr 224, poz. 1347).
9. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 26 kwietnia 2004 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych dla prowadzenia działalności w zakresie zarobkowego przewozu zwierząt lub przewozu zwierząt wykonywanego w związku z prowadzeniem innej działalności gospodarczej (Dz. U. z 2004 r. Nr 100, poz. 1012).
10. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 9 września 2004 r. w sprawie kwalifikacji osób uprawnionych do zawodowego uboju oraz warunków i metod uboju i uśmiercania zwierząt (Dz. U. z 2019 r. poz. 423 z późn. zm.).
11. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 13 września 2004 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych dla chowu lub hodowli zwierząt dzikich utrzymywanych przez człowieka jak zwierzęta gospodarskie (Dz. U. z 2004 r. Nr 215, poz. 2188).
12. Ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (t.j. Dz. U. 2020 r., poz. 1421).
13. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 22 maja 2007 r. w sprawie warunków, trybu i sposobu wydawania zezwoleń na wprowadzenie dotychczas niestosowanej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej technologii chowu zwierząt (Dz. U. z 2007 r. Nr 101, poz. 682).

#### **IV. CELE PROGRAMU**

1. Poprawa, jakości warunków sanitarnych przy skupie, obrocie, uboju i transporcie zwierząt gospodarskich;
2. Podniesienie świadomości rolników na temat konieczności prowadzenia badań weterynaryjnych i prowadzenia dokumentacji w gospodarstwie;
3. Wyeliminowanie nieprawidłowości i naruszania zasad stwarzających zagrożenie dla zdrowia zwierząt;
4. Popularyzacja przepisów z zakresu ochrony zwierząt i zapewnienia dobrostanu zwierząt;
5. Ograniczenie, a następnie wyeliminowanie przypadków niewłaściwego traktowania zwierząt podczas transportu, w miejscach ich gromadzenia i uboju;
6. Poprawa statusu zdrowotnego stad zwierząt i gospodarstw;
7. Stworzenie odpowiednich warunków zoohigienicznych w pomieszczeniach inwentarskich;

8. Zwiększenie dostępności do informacji o konieczności ochrony i zapewnienia dobrostanu zwierząt;
9. Wylimitowanie zagrożeń związanych z niebezpiecznymi środkami żywienia zwierząt;
10. Zwiększenie znajomości wymogów weterynaryjnych wśród rolników województwa podlaskiego;
11. Zwiększenie dostępności do szkoleń dotyczących obowiązujących regulacji prawnych w zakresie ochrony zwierząt.

## V. OPIS PROGRAMU UPOWSZECHNIANIA USTAWY

Ustawa o ochronie zwierząt reguluje postępowanie ze zwierzętami:

- domowymi;
- gospodarskimi;
- wykorzystywanymi do celów rozrywkowych, widowiskowych, filmowych, sportowych i specjalnych;
- utrzymywanymi w ogrodach zoologicznych;
- wolno żyjącymi (dzikimi);

Przedmiotowy Program skierowany jest do rolników, dlatego też swoim zakresem obejmuje głównie zwierzęta gospodarskie, domowe i wolno żyjące, a zagadnienia w nim zawarte uwzględniają dobrostan w szczególności: postępowanie, utrzymywanie zwierząt, transport, ubój i uśmiercanie zwierząt oraz zabiegi na zwierzętach.

Zgodnie z Kodeksem Dobrostanu Zwierząt Gospodarskich opracowanym przez specjalistów z Rady Dobrostanu Zwierząt poziom dobrostanu jest tym wyższy im w większym stopniu zapewnia się utrzymywanym zwierzętom pięć wolności, do których zalicza się:

- wolność od głodu i pragnienia,
- wolność od dyskomfortu,
- wolność od bólu, urazów i chorób,
- wolność od strachu i stresu,
- wolność do zaimplementowania naturalnych zachowań.

Zatem zwierzętom trzeba zapewnić:

- dostateczną ilość świeżej wody i paszy, pokrywającej potrzeby w zakresie wzrostu, zdrowotności i żywotności,
- wygodną powierzchnię do wypoczynku, możliwość schronienia się przed niekorzystnymi warunkami,
- prewencję, profilaktykę, szybką diagnostykę i skuteczne leczenie,
- eliminację czynników stresogennych,
- odpowiednią przestrzeń życiową,
- życzliwy stosunek ludzi do obsługiwanych zwierząt.

Dążenie do zapewnienia wysokiego poziomu dobrostanu spowodowało, że niektóre technologie produkcji przestały już funkcjonować, a inne przestaną w najbliższym czasie, jeżeli nie będą poddane modyfikacji. Wymuszają to odpowiednie przepisy prawne dotyczące np. chowu kur w klatkach, chowu świń na uwięzi, chowu gęsi na stłuszczone wątroby.

W województwie podlaskim występuje 81,2 tys. gospodarstw indywidualnych, które charakteryzują się wysokim poziomem hodowli zwierząt w przeliczeniu na 100 ha użytków

rolnych. Ponad 20% gospodarstw rolnych, jako kierunek wiodący wskazuje produkcję zwierzęcą. Pogłowie bydła w województwie wynosi 1035,5 tys. szt., a wielkość stada trzody chlewnej 364,4 tys. szt.<sup>2</sup>. Natomiast stan pogłowia drobiu w 2019 r. w województwie wynosił: kury – 13 190 101 szt. w tym nioski – 1 523 251 szt.; gęsi – 62 320 szt.; indyki – 56 095 szt.; kaczki – 13 978 szt.<sup>3</sup>

Objęcie wszystkich gospodarstw rolnych prowadzących produkcję zwierzęcą szkoleniami i doradztwem na temat przestrzegania przepisów ustawy *o ochronie zwierząt* nie jest możliwe. Dla sprawnej i efektywnej realizacji przebiegu upowszechniania ustawy przyjęto następujące zasady, wynikające z oceny sytuacji w produkcji zwierzęcej na terenie województwa podlaskiego:

- Szkoleniami grupowymi będą objęte gospodarstwa o większej skali produkcji, w których efektywność zaangażowanych środków będzie największa.
- Szkolenia grupowe i doradztwo indywidualne będą skoncentrowane w powiatach i gminach o największej obsadzie inwentarza żywego.
- Upowszechnianie przepisów ustawy o ochronie zwierząt będzie realizowane podczas wystaw rolniczych i pokazów zwierząt. Imprezy te gromadzą dużą liczbę rolników i hodowców zwierząt przydomowych, a na szkoleniach i seminariach, organizowanych w czasie tych imprez frekwencja jest z reguły bardzo wysoka.
- Kluczową rolę we wdrażaniu i upowszechnianiu przepisów ustawy oraz koordynacji działań różnych instytucji będzie pełnić Podlaski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Szepietowie.

Realizacja powyższych zasad dotyczących bezpośrednich spotkań z rolnikami i hodowcami uzależniona będzie od rozwoju sytuacji epidemiologicznej w kraju i regionie związanej z COVID 19, przy zachowaniu zasad bezpieczeństwa określonych stosownymi przepisami i wytycznymi.

## VI. OPIS REALIZACJI I WYKONAWCY PROGRAMU

Głównymi formami upowszechniania przepisów ustawy *o ochronie zwierząt* zaplanowanymi w Programie na lata 2021 - 2023 są:

- szkolenia grupowe,
- doradztwo indywidualne,
- organizacja wystaw i pokazów zwierząt,
- współpraca ze związkami branżowymi rolników.

### Szkolenia grupowe

Organizowane będą w pierwszej kolejności w powiatach i gminach o największej obsadzie inwentarza żywego. W rejonach o dużej koncentracji produkcji zwierzęcej przewiduje się organizację szkoleń również w sołectwach.

Szkolenia prowadzone będą w oparciu o aktualną ocenę stanu produkcji zwierzęcej w powiatach i gminach i wynikające z tej oceny potrzeby szkoleniowo-doradcze.

Uwzględniane będą wymienione niżej elementy sytuacji w produkcji zwierzęcej:

- liczba gospodarstw prowadzących produkcję zwierzęcą (według gatunków zwierząt, skali produkcji i kierunków użytkowania)

<sup>2</sup> Urząd Statystyczny w Białymstoku, Biuletyn Statystyczny Województwa Podlaskiego III kwartał 2020

<sup>3</sup> Urząd Statystyczny w Białymstoku, Rocznik Statystyczny Województwa Podlaskiego 2019

- występujące problemy dotyczące przeważającego stanu budynków inwentarskich, budowy nowych pomieszczeń, modernizacji starych budynków, wykonywanych adaptacji innych budynków na pomieszczenia dla zwierząt gospodarskich
- najczęściej obserwowane naruszenia przepisów wynikających z ustawy *o ochronie zwierząt* i innych, obowiązujących aktów prawnych z tego zakresu.

Wykładowcami na szkoleniach będą głównie pracownicy Podlaskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Szepietowie i Inspekcji Weterynaryjnej.

Nabór uczestników na szkolenia będzie przebiegać w sposób celowy. Przewiduje się organizację kilku rodzajów szkoleń:

- szczegółowe dla większych gospodarstw specjalizujących się w chowie bydła, trzody chlewnej i drobiu o zakresie rozszerzonym - na których prezentowane będą standardy technologiczne poszczególnych kierunków produkcji zwierzęcej z wyeksponowaniem czynników, które mają decydujący wpływ na poziom dobrostanu,
- ogólne - dla małych gospodarstw zapoznające z przepisami ustawy dotyczącymi postępowania z posiadanymi zwierzętami bez względu na gatunek.

### Doradztwo indywidualne

Realizowane będzie przede wszystkim przez pracowników Podlaskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Szepietowie obejmujące wszystkie powiaty w województwie podlaskim. Doradztwo prowadzone będzie zarówno w biurach Zespołów Powiatowych jak również bezpośrednio na miejscu w gospodarstwach rolnych oraz w formie e-doradztwa, poprzez kontakt pracowników PODR w Szepietowie z zainteresowanymi rolnikami/hodowcami za pośrednictwem mediów/portali elektronicznych.

Bezpośredni kontakt z rolnikiem, w tym także możliwość korekty na miejscu w gospodarstwie zauważonych naruszeń ustawy oraz nieprawidłowości jest ważną zaletą doradztwa indywidualnego. Pozwala na zaproponowanie rozwiązań technologicznych w konkretnych warunkach poszczególnych gospodarstw. Jest okazją do przekonania rolników, iż należy stworzyć, o ile pozwalają na to warunki ekonomicznie, lepsze standardy utrzymania zwierząt od minimalnych wymogów określonych w przepisach.

### Organizacja pokazów zwierząt

W ramach Programu planuje się organizację pokazów różnych gatunków zwierząt. Pokazy te będą się odbywać w PODR w Szepietowie oraz przy okazji organizacji wystaw rolniczych i dożynkowych w poszczególnych powiatach. Pokazy takie gromadzą bardzo liczną grupę hodowców i miłośników zwierząt oraz są doskonałą okazją do organizacji szkoleń i seminariów poświęconych problematyce warunków utrzymania i ochrony zwierząt. Ilość pokazów i liczba wystawianych zwierząt będzie zależała od możliwości pozyskania środków finansowych na ten cel, jak również samo zorganizowanie pokazów zależne będzie od rozwoju sytuacji epidemiologicznej związanej z COVID-19.

Bardzo ważnym warunkiem powodzenia Programu jest dobra współpraca ze związkami branżowymi rolników. Gromadzą one czołową grupę hodowców zwierząt, którzy mogą pomóc w organizacji szkoleń jak również inspirować i organizować inne działania w zakresie ochrony zwierząt. Szczególna rola w upowszechnieniu przepisów ustawy przypada organizacjom pozarządowym. Organizacje pozarządowe odgrywają niezwykle ważną rolę w ochronie zwierząt. Ich znaczenie widoczne jest na wielu poziomach, zarówno w dziedzinie kreowania nowych rozwiązań prawnych w ochronie zwierząt, inspirowania do działania

władz i instytucji na rzecz ochrony zwierząt jak również konkretnych działań praktycznych w zakresie upowszechniania wiedzy i świadomości społeczeństwa oraz ochrony wybranych gatunków zwierząt. Istniejące organizacje ochrony zwierząt mają różne profile i sposoby działania i różnie rozumieją tę ochronę.

Wiele organizacji pozarządowych bardzo mocno akcentuje ochronę praw zwierząt. Są to organizacje o zasięgu ogólnokrajowym oraz regionalnym. Zwierzęta w naszej kulturze mają często status podrzędny. Stanowią wartość głównie, jako środek do osiągnięcia własnych celów osobistych i ekonomicznych. Rzeczywistą poprawę losu zwierząt można osiągnąć również poprzez zmianę podejścia kulturowego i rozbudzanie świadomości społecznej oraz wrażliwości moralnej, co pozwoli na wyzwolenie nowych pomysłów i inspiracji w zakresie omawianego programu przy współpracy z tymi organizacjami.

Program upowszechniania przepisów ustawy będzie realizowany przez Podlaski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Szepietowie.

## VII. RAMOWY PROGRAM SZKOLEŃ

Sprawą podstawową jest ukształtowanie w społeczeństwie właściwego, zgodnego z duchem ustawy stosunku do zwierząt. Upowszechnianiem takich postaw zajmują się w znacznym stopniu różne instytucje pozarządowe i organizacje społeczne, temat ten nie może być pominięty w czasie szkoleń prowadzonych w ramach Projektu.

Zamiarem jest ujęcie w programie szkoleń, w sposób skondensowany, wszystkich zagadnień, związanych z zapewnieniem zwierzętom gospodarskim właściwych warunków bytowania z etycznego punktu widzenia i zgodnych z obowiązującym prawem polskim i wspólnotowym.

Tematyka omawiana w czasie szkoleń powinna obejmować:

- zagadnienia ogólne - temat dla wszystkich grup uczestników szkoleń, dotyczący wszystkich gatunków zwierząt, w tym:
  - przepisy związane z wymogiem odpowiedniego traktowania zwierząt, wymóg ten - ochrona przed traktowaniem zwierzęcia jak rzeczy, dotyczy zwierząt dzikich, domowych, utrzymywanych w ogrodach zoologicznych czy placówkach naukowych. Okrutne traktowanie, zadawanie zwierzętom bólu, porzucanie zwierząt domowych, brak dbałości o zapewnienie im podstawowych potrzeb stanowi przestępstwo zagrożone karą pozbawienia wolności lub grzywną,
  - obowiązki, dotyczące wszystkich osób utrzymujących zwierzęta gospodarskie lub mających z nimi kontakt z tytułu wykonywanej pracy (właściciele, pracownicy) wynikające bezpośrednio z przepisów dotyczących odpowiedniego (humanitarnego) traktowania zwierząt.
- zagadnienia szczegółowe, dotyczące gatunków i kierunków użytkowania zwierząt gospodarskich, wynikające z zamieszczonych wyżej ogólnych wymogów dotyczących ochrony i utrzymania zwierząt oraz aktów prawnych krajowych i unijnych:
- identyfikacja zwierząt - oznakowanie, dokumentacja dotycząca stanu zdrowotnego zwierząt,
- stały dozór - zwierzętami zajmować się powinna wystarczająca liczba pracowników posiadających odpowiednie umiejętności, wiedzę i kwalifikacje zawodowe, doświadczenie,
- opieka weterynaryjna - każde zwierzę, które wydaje się chore lub okaleczone, powinno niezwłocznie otrzymać niezbędną pomoc. Jeśli jest to konieczne, zwierzęta chore lub okaleczone należy izolować w odpowiednim pomieszczeniu, wyposażonym w suche i wygodne podłoże,



- warunki, jakie muszą spełniać budynki inwentarskie,
- pojenie i żywienie zwierząt,
- pasze używane w żywieniu;
- Instalacja elektryczna, ze względów bezpieczeństwa, musi być zabezpieczona zgodnie z obowiązującym prawem budowlanym.

## VIII. HARMONOGRAM REALIZACJI PROGRAMU

L.p.	Kierunek działań	Liczba działań	Termin realizacji lata 2021-2023
1.	Szkolenia rolników z uwzględnieniem tematu obowiązujących regulacji prawnych związanych z ochroną zwierząt, zapewnieniem dobrostanu zwierząt i przedstawieniem konsekwencji wynikających z ich nieprzestrzegania	20 wykładów	luty– grudzień
2.	Zamieszczenie w miesięczniku „Wiadomości Rolnicze” oraz na stronie internetowej PODR i Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego fragmentu ustawy z 21.08.1997 roku <i>o ochronie zwierząt</i> lub treści związanych z ochroną lub dobrostanem zwierząt	co najmniej jeden artykuł na kwartał	luty– grudzień
3.	Doradztwo oraz wizytacje gospodarstw w ramach realizowanych technologii zwierzęcych mające na celu upowszechnianie wiedzy na temat zapisów ustawy <i>o ochronie zwierząt</i>	80 gospodarstw	luty– grudzień
4.	Informowanie odpowiednich służb o rażących zaniedbaniach w utrzymaniu zwierząt	w sytuacjach koniecznych oraz według pojawiającej się potrzeby	luty– grudzień
5.	Porady indywidualne w zakresie przestrzegania ustawy <i>o ochronie zwierząt</i>	400 porad	luty– grudzień
6.	Umieszczanie w widocznych miejscach na terenach wystawowych tabliczek z cytatami z ustawy z 21.08.1997 roku <i>o ochronie zwierząt</i>	10 tablic	luty– grudzień
7.	Regionalna wystawa zwierząt hodowlanych	3 wystawy	maj -wrzesień

## **IX. ZAKŁADANE EFEKTY REALIZACJI PROGRAMU**

1. Zasadniczym efektem realizacji Programu będzie zmiana świadomości rolników w sprawach traktowania zwierząt.
2. Przeszkolenie jak największej ilości rolników z terenu województwa podlaskiego w zakresie obowiązujących regulacji prawnych w zapewnieniu dobrostanu zwierząt i konsekwencje ich nieprzestrzegania.
3. Rozpowszechnienie wśród rolników informacji o obowiązkach wynikających z przepisów ustawy *o ochronie zwierząt*.
4. Uświadomienie hodowcom zwierząt zależności między dobrostanem zwierząt, a jakością produktów rolnych.
5. Uświadomienie hodowców zwierząt zależności między dobrostanem zwierząt, a możliwością pozyskania środków finansowych z UE.
6. Zmotywowanie rolników do konkretnych rozwiązań w budynkach inwentarskich w celu zapewnienia zwierzętom właściwych warunków bytowania.

## **X. POSTANOWIENIA KOŃCOWE**

Podlaski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Szepietowie do dnia 15 marca każdego roku przedstawi Departamentowi Rolnictwa i Obszarów Rybackich Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego informację na temat realizacji Programu w danym roku.

### Program opracował:

Referat Łowiectwa i Rybactwa Śródlądowego w Departamencie Rolnictwa i Obszarów Rybackich Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego w Białymstoku we współpracy z Podlaskim Ośrodkiem Doradztwa Rolniczego w Szepietowie.